

ARBEIDERPARTIET

TRØNDELAG

**FORSLAG TIL POLITISKE
UTTALELSER
ÅRSKONFERANSEN 2026**

Innledning

Fylkespartistyret i Trøndelag Arbeiderparti opprettet i 2025 elleve politiske nettverk med bestemte tema. Nettverkene har mandat er å utvikle politikk i tett samarbeid med våre medlemmer. Nettverkene skal ta vare på medlemmenes politiske engasjement og alle medlemmer er invitert inn i nettverkene. Første oppdrag er å lage forslag til politiske uttalelser på eget tema. Det ble satt en ramme på maks en og en halv side – men det var mulig å ha flere underliggende tema i uttalelsen. Nettverkene sendte inn forslag til **12 politiske uttalelser**. Forslagene behandles i kommunepartiernes årsmøter/medlemsmøter i 2026, hvor de inviteres til å *tiltre/ikke tiltre/eller sende inn endringsforslag på uttalelsene*. På Årskonferansen 2026 skal de politiske uttalelsene vedtas.

Innhold

KVINNEPOLITISK - Kvinnehelse på kvinners premisser og flere kvinner i politikken.....	2
HELSEPOLITISK - Bærekraft og solidaritet i Vår felles helsetjeneste	3
KULTURPOLITISK - En kulturskole for alle.....	5
NÆRINGSPOLITISK - Grønt industriløft	6
NÆRINGSPOLITISK - Bærekraftig mineralnæring	7
Næringspolitisk nettverk – vedlegg:.....	8
ENERGIPOLITISK - Mer kraft og bedre nett	9
INTERNASJONAL POLITIKK – Den geopolitiske situasjonen, Palestina	11
FORSVARSPOLITISK – Et tryggere Trøndelag	13
MAT- OG LANDBRUKSPOLITISK - Landbruk og mat, fremtidens løsninger!	16
HAVBRUK OG FISKERIPOLITISK – Vi må ta vare på Trøndelags naturgitte fortrinn ..	18
SAMFERDSELSPOLITISK – Vi trenger et kraftig løft!	20
SKOLEPOLITISK - Flere skal fullføre videregående opplæring, i hele Trøndelag	21

KVINNEPOLITISK - Kvinnehelse på kvinners premisser og flere kvinner i politikken

Fra Kvinnenettverket, nettverksleder Vibeke Stjern

KVINNEHELSE

Trøndelag Arbeiderparti mener det må bevilges mer penger til **kvinnehelse på kvinners premisser**. Kvinnehelse må prioriteres igjennom hele livsløpet.

Det må **forskes på kvinnespesifikke sykdommer**, og hvordan symptombildet differensierer seg fra menn. All forskning som støttes økonomisk av staten skal ha krav om at det forskes 50/50 på kjønn der det er hensiktsmessig. Det må til flere støtteordninger for kvinnelige forskere som forsker på kvinnehelse, som f.eks et eget utviklingsprogram ved NTNU.

Mammografiprogrammet går pr i dag fra 50 - 69 år. Trøndelag Ap foreslår fra 40 – 75 år, som er mer i tråd med EU og WHO's anbefalinger. Vi mener mammografiprogrammet bør gå fra fylte 30 år for utsatte kvinner, og 40 år for øvrige. Kvinner med brystkreft bør få tilbud om gentest.

Fødselsomsorgen bør styrkes med at fødende kvinner får en mer omfattende helseundersøkelse før hjemreise, ettersom for mange kvinner blir uføre i ung alder grunnet fødselsskader. Det vil være forebyggende for ei god helse resten av livet.

Forskning viser at **kvinner med funksjonsnedsettelse** i stor grad blir utsatt for dobbel diskriminering, og i høyere grad står utenfor arbeidslivet enn menn. Kvinner med funksjonsnedsettelse skal ha muligheten til å leve likestilte liv med øvrig befolkning innen alle samfunnsområder. CRPD må også gjelde kvinnehelse.

Det er viktig å løse utfordringer rundt **kvinner arbeidshelse**. Dette kan være å innføre tiltak som sorgmelding, tilrettelegging fra arbeidsgiver i forskjellige livsfaser, fysiske og psykososiale belastninger, m.m. I «*NOU 2025:5 Kvinner arbeidshelse*» er det utarbeidet et helhetlig kunnskapsgrunnlag om kvinners arbeidshelse, med konkrete forslag til tiltak. Dette må tas i bruk i praktisk politikk.

Hormonbehandling må på blå resept!

FLERE KVINNER I POLITIKKEN

Trøndelag Ap skal være det mest likestilte fylkespartiet. Da må flere kvinner engasjere seg i politikken, både lokalt og regionalt. Kvinnekontaktene i Trøndelag Arbeiderparti er nøkkelen for å motivere flere kvinner til å bli med i politikken.

Vi arrangerer en kvinnepolitisk samling i Trøndelag Arbeiderparti i 2026, med skolering og et mål om å få flere kvinner til å stille på liste til kommune- og fylkestingsvalget. Det må også være en samling for kvinnelige kommunestyrerepresentanter i regi av Trøndelag Arbeiderparti etter valget, som gir motivasjon til og kunnskap om roller og verv i politikken.

Kommunepartiets behandling:
Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

HELSEPOLITISK - Bærekraft og solidaritet i Vår felles helsetjeneste

Fra Helse og omsorgspolitisk nettverk, Tone Wanderås nettverksleder

Vår felles helsetjeneste er en grunnpilar i velferdsstaten, og skal være offentlig finansiert, tilgjengelig for alle, basert på solidaritet og bærekraft for framtida.

Vi står foran store utfordringer, blant annet med en aldrende befolkning og økende psykisk uhelse blant unge, som både bidrar til økende behov for helsetjenester og en bemanningskrise, som rammer hele landet, men distriktene først og hardest.

Heltidskultur, styrket utdanning og bedre rekruttering er nødvendig, men vi kan ikke bemanne oss ut av framtidsutfordringene.

For å bevare en bærekraftig helsetjeneste som fortsatt er blant verdens beste, kreves det innovasjon, omstilling, prioritering og bedre samhandling. Fellesskapsressursene våre skal gi mest mulig helse til alle. Dette må gjøres kunnskapsbasert, sosialt rettferdig og spille på lag med pasientene og de ansatte.

Helseforetaksmodellen har vært viktig for å utvikle helsetjenesten de siste 25 årene. Mer spesialisering har ført til at flere tjenester er samlet på større sykehus, mens kommuner og fastleger har fått flere og mer avanserte oppgaver.

Offentlig drift skal være hovedmodellen i helsetjenesten, men private tilbud er et nødvendig supplement. Ideelle aktører har alltid vært en del av vår felles helsetjeneste, og bør sikres stabile rammevilkår.

Felles midler fra kommuner og sykehus skal ikke brukes til vekst i kommersielle tjenester som tapper den offentlige helsetjenesten for nødvendig personell.

Uavhengig av styringsform har flere regjeringer unnlatt å ta tydelig ansvar for å stoppe en urimelig vekst i topplederlønningene i de regionale helseforetakene, noe som også gjelder andre statseide foretak.

Vi forventer at regjeringen tar nødvendige grep på dette området, uten å vente på en eventuell styringsreform. Forebyggende helsearbeid må få et større fokus i all samfunnsmessig utvikling, da en frisk befolkning vil være grunnleggende for vår felles forsvarsevne. Fordi god helse skapes ikke bare i helsetjenesten, men gjennom hele samfunnet; i oppvekst, skole, arbeid, kultur og andre arenaer der mennesker lever livene sine.

Vi foreslår:

- Trøndelag Arbeiderparti ønsker i lys av helsereformutvalget, at helseforetakene skal reformeres på en måte som sikrer ivaretagelsen av likeverdige helsetjenester og helseberedskap i hele Norge. Med økt reell innflytelse for lokalsamfunn, pasienter og ansatte, samt en bedre kontroll over helsevesenets samfunnskritiske infrastruktur.
- Kommunenes og helseforetakenes rammer må styrkes, slik at kortsiktige innsparingstiltak ikke går bekostning av evnen til å skape langsiktig bærekraft.
- Staten må styrke ordningene for finansiering av investeringer i utstyr, bygg og teknologi for både kommuner og sykehus.
- Felles finansieringsordning mellom kommuner og sykehus, samt en sterkere samhandling mellom disse.
- Kommunene må beholde råderetten over hele primærhelsetjenesten, inkl allmennlegetjenesten da dette er avgjørende for kommunal helseberedskap.
- Ideelle aktører i helsetjenesten må sikres mer stabile rammevilkår med langsiktige avtaler uten anbud.

- Offentlig kjøp av tjenester fra kommersielle tilbydere bør stanses og ikke gå på bekostning av helsetjenesten lokalt. Ordningen med fritt sykehusvalg bør primært gjelde offentlige tilbud, og ideelle aktører med avtale med det offentlige.
- Det påbegynte arbeidet med regulering av privat finansierte helsetjenester må forsterkes.

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

KULTURPOLITISK - En kulturskole for alle

Fra Kulturpolitisk nettverk, Marit Selfjord nettverksleder

Et nasjonalt løft for kvalitet og trygge, økonomiske rammevilkår.

Kommunenes ansvar for Kulturskolene er hjemlet i *Opplæringsloven*: § 26 – 2, men det er ikke gitt hjemmel i loven til å utarbeide en forskrift. **Formålsparagrafen om Kulturskoler** sier derimot følgende: «*Kulturskolen skal legge til rette for at elevane får delta i ulike aktivitetar der dei får lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstariske uttrykk, i eit trygt og godt skolemiljø.*»

Videre har Kulturskolerådet (Tidl. Norsk Kulturskoleråd) utarbeidet en rammeplan «Kulturskole for alle», vedtatt i deres Landsting i 2024. Denne rammeplanen kan hver enkelt kommune vedta og ev innarbeide i eget planverk. Det er videre opp til enkelte kommune å vedta ev kvalifikasjonskrav til ledere og lærere i den enkelte kulturskole.

Vi ser at kulturskolen er en lovpålagt kommunal oppgave, men med relativt stor grad av frihet mht hvordan man lokalt utformer virksomheten. Da øremerkingen av statlige midler til kulturskolene ble fjernet for en del år siden, er nå også midler til drift lagt til kommunenes rammetilskudd.

Den regjeringsoppnevnte **Kommunekommisjonens** nylig publiserte rapport peker på behovet for større frihet til kommunene mht å prioritere ut fra lokale forhold, bl.a. gjennom å foreslå å bl.a. fjerne flere øremerkinger. Med dette ønsker man å gi kommunene mulighet til større fleksibilitet i driften av ikke minst de lovpålagte oppgavene.

Mot denne bakgrunn kan vi konstatere at den fleksibiliteten Kommunekommisjonen ønsker å bidra til, har norske kommuner hatt i mange år når det gjelder drift av kulturskolene, riktignok innenfor stadig trangere økonomiske rammer.

Kulturskolene har et samfunnsoppdrag, med barn og unge som hovedmålgruppe. Den er avgjørende for at det finnes et korps, kor eller en revygruppe i kommunen, bare for å nevne noe. Videre bidrar den til barn og unges hverdagsvilkår og samholdet i samfunnet. Hvordan

kulturlivet i stort bidrar til næringsvirksomhet i et lokalsamfunn er videre et område som er alt for lite belyst og kommunisert. Å få løftet fram hvordan kultur ikke bare er en «utgiftspost», men også bidrar til det lokale næringslivet er en oppgave som må vektlegges i årene som kommer.

Videre har kulturskolene en sentral rolle å spille i det forebyggende arbeidet med barn og unge, og bidrar med stor sikkerhet til at færre ungdommer faller utenfor i samfunnet. Da totalberedskapsmeldingen kom kunne vi lese om hvordan Forsvaret ser på viktigheten av kulturens rolle, så de gode argumentene for å verne kulturskolene og kulturlivet generelt er mange.

Kulturnettverket i Trøndelag Arbeiderparti mener mot denne bakgrunn at:

- Alle barn skal ha mulighet til å delta i en faglig kompetent kulturskole, uavhengig av familiens økonomi eller hvilken kommune de bor i.
- Det bør utarbeides en nasjonal rammeplan for kulturskolene
- Det bør utarbeides nasjonale retningslinjer for nivået på egenandeler og utarbeides gode moderasjonsordninger.
- Det bør arbeides for bedre å innlemme kulturskolevirksomheten i grunnskolehverdag
- Kulturskolenes rolle i fylkets markering av Nasjonaljubileet 2030 må anerkjennes
- Kulturskolene skal også være en arena for å verne og utvikle den sørsamiske kulturen og det sørsamiske språket.

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

NÆRINGSPOLITISK - Grønt industriløft

Fra næringspolitisk nettverk – Roar Aas nettverksleder

Vi skal kutte utslipp til netto null, bli arealnøytrale og bruke ressurser på en langt mer effektiv måte, samtidig med at vi ønsker å minst opprettholde aktiviteten i næringslivet - helst vil vi ha vekst. Dette er en formidabel oppgave som må løses, og her ligger det en rekke motstridende hensyn som vil kreve tydelige politiske prioriteringer

Arbeiderpartiet skal alltid være opptatt av rettferdig omstilling. Den norske modellen, med høy organisasjonsgrad er avgjørende for å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår for arbeidstakere, og et velferdssystem som gir trygghet.

Grønt industriløft er en nasjonal satsing for å omstille norsk industri til å bli grønnere og mer konkurransedyktig. Målet er å bruke Norges naturressurser, kompetanse og industrielle tradisjoner til å utvikle grønne verdikjeder med stort eksportpotensial, kutte utslipp og skape nye arbeidsplasser. Trøndelag skal være en region for fremtidens industripolitikk, der tilgang på kraft styres av evnen til å skape arbeidsplasser, kutte utslipp og utvikle sirkulære verdikjeder.

Usikkerheten rundt tilgang på kraft og nettkapasitet gjør at mange industriprosjekter settes på vent. Dagens prinsipp om "først til mølla" for nett-tilknytning tar ikke hensyn til samfunnsnyttene. Vi må ha tempo i økt kraftproduksjon, nettutbygging og vi må ha strategisk prioritering av prosjekter som gir størst verdi for samfunnet.

Infrastruktur for CO2 håndtering

For prosessindustrien er ikke det grønne skiftet en valgmulighet, men en forutsetning for videre eksistens. For å sikre fremtidig verdiskaping må regionen etablere infrastruktur for CO2 håndtering og tilstrekkelig krafttilgang. Teknologi alene er ikke nok – det kreves kapital og statlig risikoavlastning. Fullskala løsninger krever forutsigbare rammevilkår og en helhetlig verdikjede for transport og lagring. For å gjøre dette bedriftsøkonomisk bærekraftig må flere aktører samarbeide i industriklynger, slik at utslippsvolumer kan samles og kostnader deles, noe som gir regionen styrket forhandlingskraft.

- Øke kraftproduksjonen i regionen med 10 TWh innen 2035
- Samarbeide regionalt om felles energi- og industriplaner, og koordinere innsatsen mot nettselskaper og myndigheter.
- Endre nasjonale prinsipper for nettilknytning, øke tempoet i utbygging av fornybar kraft og energieffektivisering, og sikre at samfunnsnytte og regionale ringvirkninger prioriteres.
- Fremtidens industriparker skal utvikles for å kutte utslipp, dele energi og overskuddsvarme, og utnytte felles infrastruktur – i samarbeid mellom bedriftene.
- Formalisere og konkretisere samarbeidet mellom industri/næringsparker, for å utvikle fremtidens industriparker
- Endre dagens "først til mølla"-prinsipp i strømmettet, slik at prosjekter som sikrer arbeidsplasser, kutter utslipp og utvikler sirkulære verdikjeder prioriteres.
- Virkemiddelapparat som bidrar til risikoavlastning av viktig infrastruktur
- Fjerne regulatoriske hindre for lokale energisamfunn, slik at nabobedrifter enklere kan dele overskuddsvarme og strøm utenom det sentrale nettet.
- Staten må ta ansvar for planlegging og finansiering av transport og mellomlagring av CO2
- Bygg gasskraftverk med rensing, dette bidrar til ny kraftproduksjon, og et samlet volum på CO2 som gjør det bedriftsøkonomisk bærekraftig med rensing av CO2 for hele regionen

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

NÆRINGSPOLITISK - Bærekraftig mineralnæring

Fra næringspolitisk nettverk, Roar Aas nettverksleder

Mineraler er en forutsetning for det grønne skiftet. Skal vi bygge ut mer fornybar kraft, elektrifisere transporten, utvikle batterier, nett og ny industri, trenger vi trygg tilgang på mineraler og metaller. I dag er Norge og Europa i stor grad avhengige av import – ofte fra verdikjeder der arbeidsforhold, menneskerettigheter og miljøhensyn ikke er godt nok ivaretatt. Det er ikke bærekraftig, og det gjør oss sårbare.

Trøndelag Arbeiderparti mener derfor at Norge og Europa må ta større ansvar for utvinning og produksjon av de mineralene vi trenger – på en måte som setter natur, arbeidsliv og lokalsamfunn først. Vi har en lang og stolt tradisjon for mineralutvinning i Norge, og Trøndelag har gode forutsetninger for å bidra til et nytt minereventyr: med kompetanse, industriell erfaring, sterkt partsamarbeid og sterke fagmiljøer. Samtidig er det avgjørende at mineralpolitikken vår bygger tillit.

Derfor er Trøndelag Arbeiderparti tydelige på fire hovedgrep:

1. Mer sirkulær økonomi og gjenbruk

Den mest bærekraftige ressursen er den vi ikke trenger å hente ut på nytt. Trøndelag Arbeiderparti vil ha økt satsing på sirkulær økonomi og gjenbruk for å sikre mineraler og metaller til den grønne omstillingen – og for å bygge nye arbeidsplasser i hele verdikjeden, fra innsamling og sortering til materialgjenvinning og industri.

2. Primært en satsing på mineralutvinning på land – med strenge krav

Skal vi lykkes, må nye prosjekter utvikles på en måte som ivaretar både miljømessige og sosiale hensyn. Arbeiderpartiet har vært klare på at Norge skal være “best i klassen” på bærekraftig mineralnæring, med seriøst arbeidsliv, åpenhet og tydelige krav til natur- og miljøhensyn. For Trøndelag handler dette om å legge til rette for aktivitet der den tåler det – og si nei der konsekvensene blir for store.

3. Vi må etablere et mineralfond som bidrar med investeringsmidler juridisk og teknisk ekspertise, formålet er ikke at de skal eie gruvevirksomhet, men bidra til at prosjekter blir realisert. Skal vi lykkes med grønn omstilling er det nødvendig med lokal forankring. Det må være gode kompensasjonsordninger til kommunene som følge av naturinngrep. Stabile rammevilkår og langsiktig industrisatsning vil være avgjørende.

4. Den norske arbeidsmodellen, med høy organisasjonsgrad og tett samarbeid mellom ledelse og ansatte, må være førende også innenfor denne næringen.

Vårt mål er enkelt: Mineralnæringen skal bidra til utslippskutt og ny industri – men også til trygghet, lokale ringvirkninger og ansvarlig forvaltning av naturen. Vi skal skape jobber og verdier i Trøndelag, samtidig som vi tar vare på fellesskapets ressurser for framtida.

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

Næringspolitisk nettverk – vedlegg:

Debattgrunnlag for fremtidens Næringspolitikk i Trøndelag

Hvordan skaper vi arbeidsplasser og verdiskaping i Trøndelag – nå og for fremtiden?

Næringspolitisk nettverk i Trøndelag Arbeiderparti inviterer til debatt og lokalt engasjement om hvordan vi sammen kan bygge et næringsliv for fremtiden. Vi står foran store muligheter – og viktige valg.

Trøndelag Arbeiderparti skal føre en aktiv politikk som sikrer vekst, sysselsetting og rettferdig omstilling. Den norske modellen, med høy grad av organisering blant arbeidsgivere og arbeidstakere, er avgjørende for å sikre gode lønns- og arbeidsvilkår og et velferdssystem som gir trygghet. Vi skal alltid være opptatt av en rettferdig omstilling. Det er viktig og samhandle på tvers av kommuner og vi må ta hele Trøndelagsregionene i bruk. Trøndelag fylkeskommune har nylig vedtatt en regional plan for verdiskaping i Trøndelag 2026 – 2037 som er et godt utgangspunkt for det videre arbeidet. Vi har også sett på tidligere vedtak som er gjort på våre årsmøter. Vi tenker dette er et langsiktig arbeid der vi starter debatten på årskonferansen, men også at dette arbeide skal danne grunnlaget for programarbeid og gode vedtak til årsmøte i 2027.

Hovedutfordringer

Trøndersk næringsliv står overfor et krevende landskap, der kravene til omstilling og bærekraft aldri har vært større. For det første utfordres vi av den grønne omstillingen, som krever at næringslivet både kutter utslipp og utvikler nye, miljøvennlige løsninger. Dette skjer parallelt med en digital transformasjon, hvor konkurranseevnen i økende grad avhenger av evnen til å ta i bruk ny teknologi og digitalisere både produksjon og tjenester. Vi har også et langt mer usikkert internasjonalt marked, og trønderske bedrifter må hevde seg i stadig tøffere markeder. Mangelen på arbeidskraft og kompetanse er en gjennomgående utfordring, særlig i distriktene. Befolkningsprognosene viser at antallet i arbeidsfør alder vil gå ned i store deler av Trøndelag, samtidig som behovet for oppdatert og relevant kompetanse øker. Dette forsterkes av at en betydelig andel av arbeidsstyrken nærmer seg pensjonsalder, og at det er behov for livslang læring og inkludering av flere i arbeidslivet. Videre må næringslivet og offentlig sektor tilpasse seg en hverdag preget av usikkerhet og raske endringer, med alt fra geopolitiske spenninger, energimangel og klimarisiko til økende krav til beredskap og samfunnssikkerhet. Det er også nødvendig å sikre tilstrekkelige og attraktive næringsarealer, og investere i infrastruktur som gjør regionen attraktiv for etableringer og videre vekst.

Mulighetene for Trøndelag

Regionen har sterke naturressursbaserte næringer, med komplette verdikjeder innen landbruk, skogbruk, havbruk og fiskeri, og er landets ledende matregion. Kombinasjonen av naturressurser, sterk kunnskaps- og teknologikapital og aktive næringsklynger gir oss unike muligheter til å utvikle bioøkonomien, satse på sirkulær verdiskaping og bidra til både klimakutt og nye jobber. Trondheim kan sies å være Norges teknologihovedstad, og hele regionen har sterke forsknings- og innovasjonsmiljøer som kan bidra til å utvikle og kommersialisere nye teknologi. Dette sammen med Trøndelag sine betydelige aktører innen treforedling, havbruk, verkstedindustri og helse/velferd, gir oss forutsetninger for å være i front teknologisk og utvikle produkter og tjenester til verdensmarkedet, enten det er offentlig eller privat. Trøndelag har også et variert reiselivstilbud, med potensial for å utvikle flere bærekraftige og helårslige opplevelsesprodukter og styrke regionens attraktivitet både nasjonalt og internasjonalt. Mat- og kulturarv, natur og friluftsliv gir et sterkt fundament for videre vekst i besøksnæringene.

Hva gjør vi fremover

Vi har tidligere gjort gode vedtak innenfor områdene, Statlig eierskap og beredskap, Kompetanse, rekruttering, Styrke satsingen på mineraler i Norge og Bygg og anleggsbransjen. Dette er vedtak som vi må fylle med innhold og konkret handling. Næringspolitisk nettverk har som mål å spre kunnskap om ulike næringsområder og samtidig bidra til å konkretisere en fremtidsrettet næringspolitikk for regionen. Dette dokumentet skal danne grunnlaget for videre debatt og må etter hvert fylles med konkrete tiltak. Vi ønsker derfor engasjement og innspill fra kommunepartiene i Trøndelag. Hva bør vi prioritere, og hvilke tiltak mener dere er viktigst for å utvikle fremtidens næringsliv – lokalt, regionalt og nasjonalt, på kort og lang sikt? Nettverket har i denne omgang avgrenset seg til en uttalelse som vi har kalt «Grønt Industriløft», og «En bærekraftig mineralnæring»

ENERGIPOLITISK - Mer kraft og bedre nett
Fra energipolitisk nettverk, Terje Sørvik nettverksleder
Mer kraft og bedre nett – nøkkelen til industriutvikling og grønn omstilling. Trøndelag står midt i en historisk omstilling. Elektrifisering av transport, industri og nye næringer krever langt mer energi enn vi har i dag. Skal vi lykkes med å sikre arbeidsplasser, verdiskaping og klimamål, må vi handle raskt. Det er to områder som haster: mer produksjon av fornybar energi og mer – og bedre – nett.
Mer kraftproduksjon – raskt og bærekraftig Det er viktig at vi legger til rette for mer produksjon av fornybar energi. Det må skje på en faktabasert måte. Derfor er det viktig at vi har grundige utredninger før nye prosjekter settes i

gang. Oppgradering av eksisterende vannkraft kan gi et lite, men viktig bidrag. Nye turbiner med bedre virkningsgrad kan gi 4–6 TWh, og heving av dammer ytterligere noe. Pumpekraft kan bidra til fleksibilitet og stabilitet, men har geografiske begrensninger og miljømessige konsekvenser som må vurderes nøye.

Vindkraft er den raskeste og mest kostnadseffektive måten å øke produksjonen på. Erfaringene blant annet fra Selbu viser at dette kan gi både lokal verdiskaping og aksept. Vi mener det må innføres utredningsplikt for kommunene før de sier ja eller nei til vindkraftprosjekter. Beslutninger må baseres på kunnskap. Kommunene skal fortsatt ha mulighet til å si nei senere i prosessen, men vi må sikre en faktabasert start.

Vi bør prioritere fortetting og utvidelse av eksisterende vindkraftanlegg der det er mulig. Dette gir mindre naturinngrep og bedre økonomi. Samtidig må vi legge til rette for lokal verdiskaping – industri bør etableres nær kraftproduksjon for å redusere overføringsbehov og skape arbeidsplasser.

Med økt andel ustabile fornybare energiformer (vind og sol) er det avgjørende å bygge kapasitet på energilagring for å sikre stabile nett.

Det finnes også en del andre energiformer som må avklares. Kjernekraft må utredes, og det er viktig å avklare teknologi, økonomi og tidshorisont. Solenergi vil ha begrenset effekt i Midt-Norge, men alle hindringer som gjør det utfordrende for næringslivet å bygge ut større anlegg, bør ryddes vekk. Bergvarme er en energiform som i for liten grad er utnyttet til oppvarming. Vi må dessuten vurdere gasskraft med karbonfangst og lagring, i alle fall som en overgangsløsning som gir lave utslipp.

Nett – like viktig som kraft

Uten nett får vi ikke utnyttet ny kraftproduksjon. I dag tar det altfor lang tid fra planlegging til realisering. Vi foreslår et hurtigspor for nettutbygging, der innsigelsesmyndigheten begrenses og ansvaret legges mer på statlig nivå. Nett er like viktig som europaveger – det er grunnleggende infrastruktur.

Nettet må bygges for både mengde og effekt. Batteriteknologi har falt kraftig i pris og bør brukes til lagring og balansering for å møte energitopper.

Forutsigbare rammevilkår

Kraftprodusenter og vertskommuner må ha stabile rammevilkår. Stadige endringer i skatter og avgifter svekker investeringsviljen og forsinker utbygging. Vi må sikre langsiktighet og forutsigbarhet. Dette gjelder også for småkraftproduksjon som fortsatt kan utgjøre et potensial i enkelte områder i Midt-Norge.

Strøm som velferdsgode

Strøm er en basisinfrastruktur. Vi vil utrede en fordelingsnøkkel for investeringskostnader mellom forbruker, nettselskap og stat, slik at nettleien ikke blir en urimelig belastning. Kostnader til nødvendig nettutbygging bør delvis dekkes over statsbudsjettet.

Strømmarkedet – styring, prioritering og nasjonale interesser

Dagens situasjon i strømmarkedet krever tydeligere politisk styring. Vi må diskutere hvordan tilgang til kraft og nettkapasitet skal prioriteres mellom ulike næringer, særlig i lys av debatten om datasentre versus eksisterende industri og arbeidsplasser. Samfunnsnytt og verdiskaping i form av arbeidsplasser bør ha et fortrinn.

Trøndelag Arbeiderparti står fast ved årsmøtevedtaket om å ikke eksportere store mengder kraft fra fastlandet til olje- og gassvirksomhet i Norskehavet/Haltenbanken. Flere store søknader ligger nå til behandling, og oljeselskapene avventer politiske signaler. Det haster å avklare dette.

StrømekSPORTen til Europa må styres bedre. Kablene knytter oss tettere til et Europa med sterkt økende kraftbehov. Det forventes av Arbeiderpartiet at vi utvikler en politikk som i større grad enn i dag sikrer nasjonal kontroll over eksport av store kraftmengder og dermed også over utviklingen av norske strømpriser.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Sikre raskere utbygging av nett gjennom statlig ansvar og hurtigspor.
- Innføre utredningsplikt for vindkraftprosjekter og prioritere fortetting av eksisterende anlegg.
- Legge til rette for lokal verdiskaping og industri nær kraftproduksjon.
- Utrede kjernekraft som en langsiktig løsning og gasskraft med CCS som en overgangsteknologi.
- Øke satsingen på bergvarme- og jordvarme og energieffektivisering.
- Sikre stabile rammevilkår for kraftprodusenter og vertskommuner.
- Utrede en rettferdig modell for nettleie og tilhørende investeringskostnader.

Vi må handle nå. Mer kraft og bedre nett er nøkkelen til grønn omstilling, industriutvikling og trygg energiforsyning for Trøndelag og Norge.

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

INTERNASJONAL POLITIKK – Den geopolitiske situasjonen, Palestina

Fra internasjonalt nettverk, Hanne Moe Bjørnbet nettverksleder

(Setninger i kursiv er det enten delte meninger, eller de er ikke diskutert tilstrekkelig i nettverket)

Tema 1: Norge i verden

Den geopolitiske situasjonen

Norge står i en særstilling i Europas nordlige utkant, med grense mot Russland, store havområder i nord og en nøkkelrolle i Arktis. Denne geografien gir både muligheter og utfordringer: Den gjør Norge til en naturlig brikke i sikkerhetspolitikken mot øst, samtidig som landet må balansere suverenitet, samarbeid og risiko i møte med stormaktene. USA har blitt et land det er stadig vanskeligere å stole på og sikkerhetsbildet er mer krevende enn på lenge, noe blant annet Danmark har fått føle på angående Grønland. Det er klart at NATO ikke er den forsvarsalliansen den en gang var, noe som gjør at Norge må knytte enda tettere bånd til våre

naturlige europeiske alliansepartnere. Vår egen statsminister har kommet med advarsler om at Norge må være forberedt på at krig faktisk kan ramme landet.

Markedsadgang

Markedsadgang er helt avgjørende for industrien. EU har innført beskyttelsestiltak for egen industri, uten at EØS-landene er omfattet. I første omgang er ferrolegeringsindustrien rammet, men det er usikkert om også annen industri vil bli berørt. At Norge behandles som et tredjeland i denne sammenhengen kan få alvorlige konsekvenser for norske arbeidsplasser og eksportinntekter. Når Norge holdes utenfor EUs beskyttelsestiltak, settes EØS-avtalens funksjon som garantist for markedsadgang i spill. Dette vil ha negative konsekvenser for investeringer og industriell aktivitet i Norge. *En eventuell debatt om norsk EU-medlemskap må bygge på dagens realpolitiske situasjon med et alvorlig svekket NATO via USAs reelle utredning av forsvarssamarbeidet.*

Tema 2: Palestina

Gjenoppta og forsterk presset på Israel

Den USA-initierte våpenhvilen på Gaza ble annonsert 10. oktober. Siden den gang har krigshandlinger og drap på sivile avtatt, men langt fra stanset. Alt for lite nødhjelp har sluppet inn. Israel okkuperer og kontrollerer fortsatt over halvparten av Gazastripen, og situasjonen er langt fra normalisert for sivilbefolkningen.

Samtidig strammes grepet om Vestbredden. Volden eskalerer, og mange opplever en humanitær krise også her. Det er nylig godkjent massive, folkerettsstridige planer for utvidelse av bosettinger. Okkupasjonen og den umenneskelige behandlingen av palestinerne må ta slutt. Det internasjonale presset mot Israel må gjenopptas, og forsterkes.

En politisk fremtid for palestinerne – løslat Marwan Barghouti

En rekke land, inkludert Norge, har nå anerkjent Palestina som egen stat. Palestinerne ønsker selvråderett, og å kunne påvirke sin egen fremtid. Palestinsk politikk har i mange år lidt under okkupasjonen. Folket er splittet, og har lav tillit til selvstyremyndigheten (PA), blant annet fordi det ikke har vært avholdt valg i Palestina på 20 år. Mange politiske ledere sitter fengslet.

En av dem er Marwan Barghouti, som har vært fengslet siden den 2. intifadaen i 2002. Han er medlem av det palestinske parlamentet, tilhører Aps søsterparti i Palestina, Fatah, og har fortsatt å være politisk aktiv fra fengsel. Han er den desidert mest populære politiske lederen i Palestina, og ses av mange på som den eneste som vil kunne samle ulike fraksjoner i det palestinske samfunnet. Palestinerne trenger humanitær hjelp og internasjonal støtte. Men de trenger også en politisk fremtid. En velfungerende palestinsk stat er en forutsetning for en langsiktig fredsløsning i Midtøsten. Det krever at palestinerne selv får styre sin fremtid gjennom valg, hvor de reelle politiske lederne får mulighet til å delta.

Trøndelag Arbeiderparti krever at Norge tar initiativ til et sterkere internasjonalt press for å løslate Marwan Barghouti fra israelsk fangenskap.

Tema 3: De glemte krisene

De siste 4 årene har Russland, Ukraina, Israel og Palestina hatt stort fokus. Dette er alvorlige kriser som angår mange mennesker, og som har store ringvirkninger. I skyggen av de store og mye omtalte konfliktene finner vi imidlertid en rekke kriser som ikke får like mye oppmerksomhet. Vi ser at mangel på oppmerksomhet fra verdenssamfunnet gir mindre hjelp, men også at mange land omfordeler ressurser over til de krisene som er øverst på agendaen. I

tillegg ser vi at både USA og andre land kutter i sine bistandsbudsjetter, og at de mest sårbare menneskene i verden rammes ekstra hardt av kostnadsøkningene.

Ifølge FNs globale humanitære oversikt for 2026 vil 239 millioner mennesker trenge humanitær hjelp og beskyttelse i 2026. Over 120 millioner mennesker er på flukt.

Dramatiske kriger utspiller seg på det afrikanske kontinentet, for eksempel i Sudan, og i den såkalte Sahel-regionen, hvor klimaendringer, islamistisk terror, ustabil politisk situasjon og ekstrem fattigdom har skapt en humanitær katastrofe som spesielt rammer barn.

Klimaendringer har sendt flere og flere på flukt. Kvinners rettigheter er truet mange steder, spesielt har vi sett en negativ utvikling i Afghanistan etter at Taliban tok over makta.

Trøndelag Arbeiderparti krever at:

- Norge fortsetter å arbeide bredt internasjonalt, og setter fokus også på de såkalt glemte krisene i verden.
- Norge fortsetter å styre etter målet om at over 1% av BNI skal brukes til bistand.
- At Norge jobber internasjonalt for å reformere bistandspolitikken, inkludert FN.
- *At antall kvoteflyktninger må økes, og at asylmottak i tredjeland skal aldri bli norsk asylopolitikk.*
- *Norge sier nei til en innstramming av asyl og flyktningpolitikken. Dette er feil vei å gå i en tid som krever mer solidaritet og internasjonal samhandling*

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

FORSVARSPOLITISK – Et tryggere Trøndelag

Fra forsvarspolitisk nettverk, Mathias Solli og Trude T. Gudbrandsen nettverksledere

Trøndelag som bærebjelke i Norges forsvar, beredskap og forsyningssikkerhet

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er alvorlig og uforutsigbar. Krigen i Ukraina, økt stormaktsrivalisering og sårbarhet i globale forsyningskjeder viser tydelig at Norge må styrke både sitt militære forsvar, sin sivile beredskap og totalforsvaret. Trøndelag har en nøkkelrolle i dette arbeidet – geografisk, operativt og industrielt.

Trøndelag – et nasjonalt tyngdepunkt i Forsvaret

Forsvarssjefen har i sitt fagmilitære råd anbefalt å flytte sjef Heimevernet og heimevernsstaben til Værnes garnison. Dette er operativt godt begrunnet og vil styrke Trøndelags rolle som nasjonalt forsvarsknutepunkt. Med forhåndslagringsprogrammet, operasjon Gugne og utviklingen av vertslandsstøtte i samarbeid med Ofoten, er Trøndelag avgjørende for mottak og understøttelse av allierte styrker.

En flytting av sjef Heimevernet til Værnes vil gi Trøndelag sin første general, styrke den operative ledelsen i Midt-Norge og bidra med om lag 70 nye kompetansesarbeidsplasser. Trøndelag Arbeiderparti vil derfor flytte sjef Heimevernet og heimevernsstaben til Værnes, i tråd med forsvarssjefens fagmilitære råd.

Trøndelag bør også vurderes som lokaliseringssted for ytterligere forsvarsledelse, herunder sjef Luftforsvaret, og for videre utvikling av utdanning og kompetansemiljøer innen luftmakt og beredskap.

Ørlandet hovedflystasjon er en bærebjelke i Norges og NATOs luftforsvar. Videre investeringer i Ørlandet, i tråd med langtidsplanen for Forsvaret, er avgjørende både for nasjonal sikkerhet og regional utvikling. Det bør legges til rette for medflyttere slik at Ørland blir et attraktivt bosted for de ansatte. Pendling fra Trondheim er en belastning for de ansatte, og kan også svekke beredskapen hvis en krise oppstår.

Forsvarsindustri og forsyningssikkerhet

Erfaringene fra Ukraina viser at det er for sent å bygge opp ammunisjonslagre og produksjonskapasitet når krisen allerede er her. Norge og NATO er i dag sterkt avhengige av leveranser fra USA og Asia, samtidig som amerikanske prioriteringer i økende grad rettes mot Indo-Stillehavet. Dette svekker Europas og Norges reelle forsvarsevne.

Norge må derfor styrke den nasjonale og europeiske forsyningssikkerheten for ammunisjon og kritisk forsvarsmateriell. Det innebærer:

- å prioritere innkjøp fra norsk forsvarsindustri og nære allierte i Norden og Europa hvis mulig. Norge er en liten nasjon og det kan lønne seg å handle innfor rammen til NATO da øvrig industri selger til de som kan betale mest.
- å legge vekt på kortere og mer robuste verdikjeder
- å inngå langsiktige rammeavtaler som gjør det lønnsomt for industrien å investere i økt produksjonskapasitet
- å bruke og påvirke NATO- og EU-ordninger som SAFE og EDIP til å bygge europeisk forsvarsindustri
- å standardisere anskaffelser og gjennomføre felles nordiske og europeiske innkjøp

Forsvarsindustriell strategi må følges opp i praksis, med tilgang på kraft, infrastruktur og rask planbehandling. Prinsippet om at «det som kan gjøres i Norge, skal gjøres i Norge» må veie tungt i forsvarsanskaffelser, innenfor rammene av anskaffelsesregelverket for forsvarssektoren.

Trøndelag har sterke teknologimiljøer og bedrifter med stort potensial. Arenaer der Forsvaret, forsvarsindustrien og sivile teknologimiljøer møtes – for eksempel i samarbeid med NTNU – må videreutvikles.

Droner, ny teknologi og moderne forsvar

Krigen i Ukraina har vist at droner er en forbruksvare og et avgjørende militært verktøy på land, til sjøs og under vann. Norge må bygge opp nasjonal produksjonskapasitet for billige, robuste droner med høy grad av lokal og nordisk verdiskaping – ikke bare kjøpe ferdige systemer.

Heimevernet må raskt få tilgang til droner, og det må legges til rette for aktiv bruk i øvelser. Det bør også vurderes anskaffelse av enkle mottiltak, inkludert personellnære løsninger. Sjø- og undervannsdroner er viktige verktøy for overvåking av olje- og gassinstallasjoner, undersjøisk infrastruktur og strategiske havområder.

Droner vil spille en viktig rolle i moderne krigføring. Utvikling og produksjon av droner vil stå sentralt. Droner kan brukes til innhenting av etterretningsinformasjon, våpen og som bærer av militært materiell fram til fronten.

Totalforsvar og sivil beredskap

Et sterkt forsvar forutsetter et sterkt samfunn. Totalforsvaret må videreutvikles gjennom tett samarbeid mellom sivile og militære aktører. I totalforsvars øyemed må det sivile samfunn styrke og sikre kritisk infrastruktur. Bygge redundans og muligheter for re-ruting og rask gjenoppbygging. Vannforsyninger må sikres og det må være planer for anskaffelse av drikkevann hvis vannkilder blir forurenset. Evakueringsplaner må utarbeides og være kjent for befolkningen.

Viktige punkter er også:

- matberedskap og gjenoppbygging av korn- og beredskapslager
- desentralisert beredskap i kommunene, i samarbeid med privat næringsliv
- medisiner, drivstoff og kritisk utstyr
- styrket digital beredskap og kontroll over kritisk infrastruktur

Kun et mindretall av norske husstander har tilstrekkelig matberedskap. Nye og mer effektive virkemidler må vurderes, enten gjennom beredskapspakker til husstander eller kontrollerte nasjonale beredskapsøvelser.

Tilfluktsrom er et forsømt område. Det tar tiår å bygge opp kapasitet, og krav må derfor stilles allerede i dag gjennom areal- og reguleringsplaner, med rekkefølgekrav og bedre dekningsgrad. Den finske modellen, der offentlige tilfluktsrom brukes til sivile formål i fredstid, bør være et viktig forbilde.

Logistikk, samferdsel og kritisk infrastruktur

Trøndelag er åpenbart et strategisk viktig logistisk knutepunkt. Planene for forsvar av Norge etter utløst artikkel 5 i NATO, omhandler mottak av allierte styrker i sør (inkl Trøndelag) og

troppetransport gjennom Nordland. Infrastrukturen er marginal og sårbar, noe som leirraset i Levanger viser. Alternative ruter er ikke rustet til å håndtere tungt militært materiell som stridsvogner og artilleri.

Trøndelag er et nasjonalt knutepunkt for logistikk, transport og kraft. Med Sverige og Finland i NATO er vest-øst-aksen gjennom Trøndelag strategisk avgjørende. Det må prioriteres:

- nytt logistikk- og mottaksknutepunkt og beredskapshavn i Trondheimsfjorden (Fiborgtangen)
- sikring og opprusting av Meråkerbanen og E14 mot Østersund
- flere kryssningsspor og økt robusthet på jernbanen Oslo–Trondheim–Bodø
- styrket beredskap i ferge- og veisystemene rundt Trondheimsfjorden

Raset i Levanger og sårbarheten i strøm- og transportnettet viser hvor enkelt Norge kan deles i to. Kritisk infrastruktur må sikres bedre, og kapasiteten på nødstrøm, mobilnett og bredbånd må økes. Post- og distribusjonstjenester må anerkjennes som en del av samfunnets beredskap.

Samarbeid i Norden og Europa

I en mer urolig verden må Norge styrke samarbeidet med Norden og Europa, både militært, industrielt og politisk. Forsvarsintegrasjon i Norden, felles øving, felles anskaffelser og teknologisk samarbeid er avgjørende for vår sikkerhet. Samtidig skal Norge fortsette sin tydelige støtte til Ukraina.

Et tryggere Trøndelag handler om å ta ansvar – for forsvar, beredskap, industri og samfunn. Trøndelag er ikke bare en region i Norge, men en forutsetning for Norges sikkerhet.

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

MAT- OG LANDBRUKSPOLITISK - Landbruk og mat, fremtidens løsninger!

Fra Mat- og landbrukspolitisk nettverk, Oskar Tørres Lindstad nettverksleder

Ressursforvaltning og nasjonal beredskap i et evighetsperspektiv

Landbruket er en grunnleggende del av vår kulturarv, og er helt essensielt for Norges samfunnssikkerhet og nasjonale beredskap. Landbruksnæringen er en forutsetning for spredt bosetting i hele landet, og viktig for å opprettholde bosetting og dermed arbeidskraft til også andre næringer. Næringsmiddelindustrien er et eksempel, og deler samme skjebne som jordbruket – hele verdikjeden mat, fra produsentledd til foredlingsledd- og forbruker er et stort fellesskap, hvor vi er gjensidig avhengig av hverandre. Vår felles beredskap står og faller på dette, og må være grunnsteinen i fremtidens landbruks- og matpolitikk.

Matproduksjonen må forvaltes i et evighetsperspektiv – slik at også kommende generasjoner har trygg tilgang på jord, vann og mat. Men langsiktighet i landbruket forutsetter også

langsiktighet i økonomien. Uten at investeringer i landbruket gir en stabil og bærekraftig økonomisk avkastning, forsvinner både bønder, jord og produksjon.

Importvernet

Lønnsomheten i norsk matproduksjon er avhengig av balanse i markedet. Produserer vi for mye her i Norge, eller importerer for mye fra utlandet, får vi overproduksjon, og da går inntektene til matprodusentene ned. Et regulert landbruk, med beskyttelse mot overimport eller overproduksjon er derfor viktig. Importvernet er et helt avgjørende virkemiddel for å sikre norsk matproduksjon, nasjonal beredskap, og arbeidsplasser i hele verdikjeden. Uten et sterkt importvern vil norsk produksjon raskt bli utkonkurrert av billigere import, produsert uten hensyn til norske krav til dyrevelferd, klima, og lønns- og arbeidsvilkår.

Kjedemakta

I dag ser vi at grossister og dagligvarekjeder aktivt timer og beregner tollfrie importvinduer, og at leverandører presses i kampen om hylleplass og markedstilgang. Dette svekker norsk produksjon og maktbalansen i verdikjeden. Alt for mye av makten er konsentrert hos noen svært få aktører i dagligvaren, som forsøker å overta eierskapet til stadig større deler av verdikjeden. Derfor må konkurransepolitikken i dagligvaresektoren strammes kraftig inn, og det må stilles strengere krav til eierskap, prisfastsettelse og vertikal integrasjon i verdikjeden.

Velferdsordningene

Rekruttering er viktig skal vi få benyttet det fulle potensialet til matproduksjon. Da må velferdsordningene styrkes! 90% av alle som driver en gård i Norge har jobb ved siden av. Når man går ut i fødselspermisjon, eller blir sykemeldt, samordnes sykepengene fra gårdsdriften og den andre arbeidsgiveren, og avkortes. Slik oppstår en uholdbar situasjon der man må velge mellom å betale levekostnadene sine, eller lønne en avløser som kan gjøre fjøsarbeidet. Unødvendige hindre for å leve trygge liv, slik som samordningsregelen, må fjernes.

Behov for å tenke nytt

Fremtidens landbruk ser ikke ut som fortidens. Tøffere klimautfordringer, sentralisert bosetting, og usikre forsyningslinjer av importerte fôrvarer er en del av fremtidsbildet. Men det samme er ny teknologi, flinke folk og en politisk ambisjon om å se norsk matproduksjon i det store samfunnsbyggerperspektivet! Da må politikken som tegnes opp finne de nye veiene som løser utfordringene vi står ovenfor.

Dagens modell for å måle inntektene i landbruket, kjent som referansebruksmodellen, gir ikke et rettviseende bilde av den faktiske økonomiske situasjonen. Modellen tar i for liten grad hensyn til store variasjoner i lønnsomhet mellom ulike produksjoner og geografi. Med dagens informasjonsmuligheter, teknologi og dataverktøy bør man finne et bedre måleverktøy for norsk landbruk.

Folk i arbeid – jord i hevd

Det skal lønne seg å drive jorda, ikke bare eie den. Når produsenter slutter i landbruket, kan ikke ressursene automatisk konsentreres hos de største aktørene. Kvoter og produksjonsmuligheter må i større grad brukes til å legge til rette for nye produsenter, slik at vi får flere som kan bidra til å holde mer av jorda i bruk, og samtidig sikre faglige og sosiale miljøer. I dag viser driftsgranskningene til NIBIO at rundt 13% av Norges dyrkamark ligger brakk, og for den nordlige landsdelen er andelen oppunder 50%. Dette kommer av manglende rekruttering, som må ses i sammenheng med den negative lønnsomheten i sektoren. (NOU 2022:14)

Klima og miljø

Landbruket er en viktig del av løsningen på de klima- og miljøutfordringene vi står ovenfor. Økt

beitebruk bidrar til karbonbinding i jordsmonnet og gir positive klimaeffekter. Beitedyr inngår i det korte karbonkretsløpet, og skiller seg derfor grunnleggende fra fossile utslipp som tilfører nytt karbon til atmosfæren. Skogens rolle i karbonbinding må anerkjennes som en del av landbrukets samfunnsoppdrag, og det må etableres et norsk system for omsettelige karbonkreditter slik at skogbrukeren gjennom aktiv og bærekraftig skogskjøtsel får betalt for å lagre karbon i skog og jord.

Skjebnefellesskapet mellom norsk landbruk og næringsmiddelindustri er en suksesshistorie. Det er grunnlaget for Norges nasjonale sikkerhet og beredskap, det er kulturarven vår, og det er en viktig del av løsningen på vår tids store utfordringer. En bærekraftig samfunnsmodell innebærer økt verdiskapning fra det korte karbonkretsløpet i naturen, og mindre fra det fossile. Dette er kjent som den grønne omstillingen. Befolkningens matforsyning må sikres i denne verdiskapningen, og det vi skal produsere må henge sammen med det vi skal spise. Et velregulert matsystem som tar vare på mulighetene, øker lønnsomheten i norsk matproduksjon og fordeler verdiene rettferdig må være vårt felles, sosialdemokratiske mål!

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

HAVBRUK OG FISKERIPOLITISK – Vi må ta vare på Trøndelags naturgitte fortrinn

Fra havbruk og fiskeripolitisk nettverk, Ole L. Haugen nettverksleder

I Regjeringens plan for Norge (2025-2029) med benevnelsen «Trygghet og muligheter» heter det blant annet: «Livskraftige lokalsamfunn med aktivitet og bosetting i hele landet er avgjørende for beredskapen. Norge har Europas lengste kystlinje, og god forvaltning av havressursene er viktig for Norge, våre handelspartnere og våre allierte.». Med få ord sier dette mye om betydningen som fiskeri- og havbruksnæringen har for Norge – for vårt førstelinjeforsvar, for vår trygghet, beredskap og forsyningssikkerhet.

I historiefortellinger anerkjennes torsken som grunnlaget for byggingen av Nidarosdomen, og dag vet vi at 1970 var oppstartsåret for det som har utviklet seg til å bli Norges nest viktigste eksportnæring – oppdrett av laks og ørret. I utallige analyser, utredninger og rapporter om våre muligheter for framtida, så fremheves den avgjørende betydning av havbruk og fiskeri.

Vi vet altså mye om betydningen og mulighetene, og vi må nå omsette ord til konkrete handlinger på en måte som ivaretar Norges og Trøndelags naturgitte fortrinn.

Trøndelag arbeiderparti vil:

- ✓ Legge til rette for at fiskeri og havbruk er en sterk vekstnæring i Norge med solide bedrifter, bosetning og arbeidsplasser over hele landet, og gode eksportinntekter.

- ✓ Sikre og videreutvikle Trøndelags posisjon gjennom å minimum opprettholde vår nasjonale andel av verdiskapingen
- ✓ Legge til rette for en bærekraftig utvikling av havbruks og fiskerinæringen. Herunder slik at definisjonen av bærekraft omfatter både miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.
- ✓ Arbeide for å redusere negative effekter fra oppdrett, og med det styrke villaksen, fiskevelferden og forbedre miljøpåvirkningen
- ✓ Sikre en bærekraftig forvaltning av naturlige bestander
- ✓ Stimulere til forskning, utvikling og bruk av ny teknologi, eksempelvis gjennom bruk av lukkede/semilukkede anlegg.
- ✓ Støtte opp om prinsippet i havbruksmeldingen der vekst i biomasse og produksjon knyttes til objektive miljøkriterier og fiskevelferd.
- ✓ Støtte opp om og aktivt bidra inn mot å oppfylle Regjeringens målsetting om 25 % selvforsyning av før-råstoff. Herunder må ambisjonen være at Trøndelag realiserer sin nasjonale andel
- ✓ Fremme og tilrettelegge for andre og mer trafikksikre transportløsninger, der sjøveien blir tatt i bruk som alternativ til landeveien
- ✓ Sikre den regionale og lokale andelen av verdiskapingen fra havbruk, gjennom å beholde den etablerte modellen med Havbruksfondet.
- ✓ Arbeide for en endring av den statlige grunnrenteskatten. Slik at den blir enklere og mer rettferdig.
- ✓ Utrede innføring av en beskatning av ekstraordinær lønnsomhet i fiskerinæringen
- ✓ Aktivt bidra til at vi får etablert flere arter i oppdrett, gjennom å be Regjeringen om å opprette et statlig investeringsselskap eller fond som får dette som formål
- ✓ Stimulere til mer lokal bearbeiding/foredling, og gjøre produktene lettere tilgjengelig ved lokale mottaksanlegg og utsalg – ordet kortreist må også komme mer til sin rett for sjømaten.
- ✓ Arbeide for en bedre og mer forutsigbar markedsadgang for sjømatprodukter
- ✓ Bygge ut energiforsyningen og annen kritisk infrastruktur, slik at det fremmer utvikling, omstilling og nyetableringer på kysten
- ✓ Arbeide for å omstille turistfisket - fra matauk til godt betalte opplevelser. Kvoten for utførsel av fisk må derfor reduseres vesentlig.
- ✓ Sikre kystkulturens plass i den trønderske historiefortellingen, og prioritere realisering av planene om et havbruksmuseum med nødvendig statlig og fylkeskommunal finansiering

Kommunepartiets behandling:
Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

SAMFERDSELSPOLITISK – Vi trenger et kraftig løft!

Fra samferdselspolitisk nettverk, Kristin Almhjell Jenssen nettverksleder

Trøndelag trenger en samferdselspolitikk som setter innbyggerne først. Det betyr et kraftig løft for jernbane, riksveier og fylkesveger – de tre bærebjelkene i et rettferdig, klimavennlig og fungerende transportsystem.

Jernbanen – ryggraden i Trøndelag

Jernbanen skal være en bærebjelke i transportsystemet i Trøndelag. Et bedre togtilbud med høyere frekvens, bedre punktlighet og økt kapasitet for gods er nødvendig for pendling, næringsliv og beredskap. Mer gods må flyttes fra vei til bane og sjø, støttet av effektive terminaler og bedre samspill i transportsystemet.

Pendlingen er størst i kommunene med jernbane. Over 70 % av trønderne bor innen 20 km fra togsporene, og kommuner som Melhus, Malvik og Stjørdal har tusenvis av daglige pendlere inn mot Trondheim. Jernbanen er avgjørende for arbeidsmobilitet, bosetting, gods, beredskap og klimamål – men er fortsatt den store taperen i nasjonale prioriteringer.

Vi krever:

- Økt statlig satsing på jernbane i Trøndelag
- Bedre korrespondanser og rettferdige billettpriser – også utenfor sone A
- Styrking av øst-vest-forbindelse mot Sverige
- At jernbanen får sin rettmessige plass i Miljøpakken og fylkets prioriteringer

Riksveier og fylkesveger – livsnerven i distriktene

Vegnettet fortsetter å forfalle tross økte rammer. Bare på fylkesvei er etterslepet på minst 7–8 milliarder kroner, og klimaendringer gir flere ras, flom og stengte veger. Bruer og tunneler fra 1950–70-tallet må oppgraderes. Drift og vedlikehold er underfinansiert, og prisveksten på 15–17 % er ikke kompensert.

Fylkesveiene må prioriteres gjennom økt vedlikehold, målrettede trafiksikkerhetstiltak og styrket rassikring og klimatilpasning. Riksvegene gjennom Trøndelag er hovedårene i transportsystemet. Disse må bygges ut videre og ferdigstilles helhetlig og sammenhengende.

Vi krever:

- Økte midler til vedlikehold og fornying av fylkesvei
- Helhetlig og sammenhengende utbygging av riksveg
- Landsdekkende tariffavtaler for driftskontrakter
- Styrking av egenregi, fagkompetanse og kontroll
- Rettferdig fordeling mellom kommuner – også utenfor Miljøpakken

Kollektivvekst viser potensialet

Et sterkt og tilgjengelig kollektivtilbud i hele fylket er avgjørende for å gi folk reelle valg i hverdagen. Det betyr nok avganger, bedre korrespondanser og rimelige billetter, både i byområdene og i distriktene. Kollektivtilbudet må utvikles i en mer distriktsvennlig retning.

Trøndelag har passert 48 millioner kollektivreiser i 2025 – en vekst på 7,5 % fra året før. Stor-Trondheim står for nesten 40 millioner reiser og vokser med 8,76 %, mens distriktene står stille. Ferge og hurtigbåt øker, men regionbuss og bestillingstransport trenger et løft.

Vi krever:

- Hyppigere avganger og bedre dekning i hele fylket
- Pendlerbåter og fleksible løsninger i distriktene
- Klimavennlige investeringer som faktisk fungerer i hverdagen

En helhetlig samferdselspolitikk for Trøndelag handler om likeverdig tilgang, trygg framkommelighet og bærekraftig utvikling i hele fylket. Trøndelag Arbeiderparti vil prioritere løsninger som binder fylket sammen, styrker beredskapen og gir folk og næringsliv mulighet til å lykkes, i by og bygd.

Vi må prioritere jernbane, riksveger og fylkesveger – ikke bare storbyprosjekter og prestisje. **Det handler om trygghet, tilgjengelighet og rettferdighet for alle trøndere.**

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak:

SKOLEPOLITISK - Flere skal fullføre videregående opplæring, i hele Trøndelag

Fra skolepolitisk nettverk, Jørgen Brun-Pedersen, nettverksleder

Videregående opplæring

I en urolig tid hvor grunnleggende demokratiske verdier angripes, spiller skolene våre en avgjørende rolle i den demokratiske beredskapen. Vårt demokrati og vår norske samfunnsmodell er noe av det kjæreste vi har. Derfor er det viktigere enn noen gang at vi lykkes med videregående opplæring. Vi trenger gode videregående skoler med forutsigbare rammer.

Den viktigste jobben vi gjør er å sørge for at ungdommene våre gjennomfører videregående opplæring, og får kompetansen de trenger for å mestre både livet og arbeidslivet. Det er et stort behov for arbeidskraft i hele fylket vårt, og både offentlige og private aktører mangler kvalifisert kompetanse. Trøndelag Arbeiderparti vil derfor ta tilbake nærscoleprinsippet som inntaksordning, og sikre en desentralisert tilbudsstruktur som er tilpasset arbeidslivet. Vi vil også fornye studiespesialisering ved å gi plass til praktisk, tverrfaglig og samfunnsrettet læring, slik at teori kobles tettere til arbeidsliv og samfunnsdeltakelse.

Våre ambisjoner krever politiske prioriteringer. Stadige nedskjæringer, ostepølvekutt og usikkerhet svekker skolenes evne til å sikre god kvalitet og gjennomføring. Kutt i yrkesfag, musikk og idrett bidrar ikke til å møte Trøndelag sine behov. Lærere og laget rundt elevene må ha tid og ressurser til å følge opp hver enkelt elev. Kontaktlærers tid med elevene må økes og opplæringsloven bør endres slik at alle i VGS får lovfestet rett til en kontaktlærer.

Når den internasjonale uroen øker, blir nasjonale felleskap enda viktigere. Skolen er et viktig felleskap for våre ungdommer. Likevel opplever alt for mange at også dette felleskapet er utrygt. I Trøndelag skal vi ha null-toleranse for mobbing, utenforskap og ekskludering. Det

forutsetter gode rammer for trygge fellesskap, og grupper som ikke er for store. Trøndelag Arbeiderparti vil derfor ha normtall for gruppestørrelse også i videregående opplæring.

Trøndelag Arbeiderparti vil ha en videregående opplæring som gir alle unge reelle muligheter til å lykkes. Når vi investerer i gode skoler, investerer vi i fellesskap, arbeid og demokrati. Flere skal fullføre, flere skal delta og færre skal falle utenfor.

Oppsummert:

- **Gjeninnføre nærscoleprinsippet som hovedregel for inntak til videregående opplæring**
- **Sikre en desentralisert tilbudsstruktur i videregående opplæring**
- **Innføre nasjonale normtall for gruppestørrelse i videregående opplæring**
- **Lovfeste rett til kontaktlærer for alle i videregående opplæring**
- **Øke tid satt av til kontaktlærerfunksjonen**

Fraværsgrensa

Trøndelag Arbeiderparti mener det er behov for fraværregler i videregående skole. Samtidig mener vi at endringene som ble gjort høsten 2024 har gjort at den mye omtalte fraværsgrensen i praksis oppleves som strengere, sammenlignet med 10%-regelen slik denne ble innført av Høyre-regjeringen i 2016. Med dagens regler teller alt fravær som fravær. Det betyr at man i praksis ikke gjør forskjell på skulk og nødvendig helsehjelp, som for eksempel legebesøk, tannlegetimer eller sykehusinnleggelse. Det er også et utbredt problem at det nye regelverket tolkes ulikt av både elever, lærere og skoleeiere.

Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for en skole som forbereder elevene på livet de møter etter fullført videregående opplæring.

Vi mener derfor at fravær bør kunne løses med egenmelding inntil 10% fravær. Der elevene er under 18 år, må egenmeldingen signeres av foresatte. Etter 10% må man kunne skille mellom dokumentert og udokumentert fravær i et fag. Dersom eleven ikke kan dokumentere alt fravær over 10%, skal dette fremdeles gjelde som grunnlag for at eleven ikke får karakter i faget. Ved tilfeller av høyt dokumentert fravær, blir det opp til faglærer å se fraværet opp mot vurderingsgrunnlag. Retten elever tidligere hadde til å kunne søke om å få slettet fravær fra vitnemålet gjeninnføres ikke.

Oppsummert:

- **Innføre egenmelding for fravær inntil 10 % i hvert fag, med krav om foresattes signatur på egenmelding for elever under 18 år**
- **Skille tydelig mellom dokumentert og udokumentert fravær etter 10 %**
- **Beholde konsekvens ved høyt udokumentert fravær**
- **Gi faglærer ansvar for helhetlig vurdering ved høyt dokumentert fravær**

Kommunepartiets behandling:

Tiltres/Tiltres ikke/Endringsforslag

Styrets innstilling:

Årskonferansens vedtak: